

VAIKŲ IR PAAUGLIŲ AGRESYVUMAS

Informacija tėvams ir mokytojams

**„Vaikams reikia meilės, ypač tada, kai jie atrodo jos neverti.“
(H. Hulbertas)**

Paruošė Pasvalio r. sav.
Pedagoginės psichologinės tarnybos psichologė
Simona Stapulionienė

Vaikų ir paauglių agresyvumo kriterijai:

- Grasina kitiems žmonėms (žvilgsniu, gestais, žodžiais);
- Inicijuoja fizines muštynes;
- Muštynėse naudoja daiktus, kurie gali sužeisti;
- Fiziškai žiaurus santykiuose su žmonėmis ir gyvūnais (specialiai atlieka veiksmus, kad skaudėtų);
- Vagystės iš žmogaus, kuris nepatinka;
- Sumanytas turto gadinimas;
- Šantažas, prievartavimas;
- Bėgimas iš namų;
- Be tėvų leidimo nebuvimas namuose;
- Mokyklos nelankymas, tarsi jį būtų kas iš ten išvijęs.

Jeigu per 6 mėn. ir daugiau laikas nuo laiko kartojasi mažiausiai 3 kriterijai, tuomet galime teigti, jog tai agresyvumas.

Trys pagrindinės charakteringos agresyvių vaikų savybės:

1. Turi aukšto lygio asmeninį nerimą.
2. Turi žemą arba neadekvačią savivertę, visai save nuvertina arba pernelyg aukštai save iškelia.
3. Jaučiasi atstumtasis.

Kiekvienas vaikas, paauglys, o dažnai ir suaugęs, elgdamasis prieštaraujančiai, turi tam tikrą tikslą. Dažnai pats vaikas to tikslo net nesuvokia.

Netinkamo elgesio tikslai:

- Dėmesys;
- Jėga;
- Kerštas;
- Pasyvumas arba neadekvatumas.

Galima netinkamo elgesio korekcija:

- Jeigu iš tikrųjų vaikas siekia atkreipti aplinkinių dėmesį, galima „sumažinti“ žiūrovų skaičių, pvz., pasiūlykite vaikui išeiti iš klasės, atsistokite šalia jo arba išveskite kitus vaikus iš klasės.
- Jėgos demonstravimo atveju, reikėtų vengti kovos. Supykus stenkitės kontroliuoti save, būkite tvirti, bet ne dominuojantys.
- Jei vaikas siekia keršto, pamėginkite atspindėti, jog jis neturi už ką ant Jūsų pykti. Paprašykite jo pagalbos.
- Gerbkite vaiko nenorą bendrauti, leiskite nedalyvauti bendroje veikloje, suteikite galimybę pačiam pasirinkti užsiėmimą. Geranoriškai skatinkite jį kažką daryti, veikti.

Vaikams, turintiems elgesio sunkumų, labai svarbi struktūra. **Struktūra** apibrėžiama kaip **pastovumas** (tos pačios taisyklės turi galioti visose vaiko aplinkose - namuose, mokykloje), **numatomumas** (suaugusieji į tą patį nusižengimą turi reaguoti taip pat, be didelių emocijų) ir **nuoseklumas** (siūloma pradėti nuo kelių taisyklių, bet jų tvirtai laikytis).

Kuriant taisyklės svarbu laikytis šių nurodymų:

1. Taisyklės turi būti aiškios.
2. Taisyklės turi būti pagrįstos ir atitinkančios vaiko amžių.
3. Taisyklės turi kelti pasitikėjimą.
4. Taisyklės turi būti realios.

Patirtis rodo, jog vaikai linkę laužyti suaugusiųjų sukurtas taisyklės, tad itin svarbus nuoseklumas ir Jūsų išmonė jas taikant.

Darbo principai su agresyviais vaikais:

Emocinis palaikymas. Esant impulsyvaus elgesio proveržiui, vaikui suteikiamas papildomas dėmesys, dažniausiai emocinio pobūdžio. Ypač veiksminga, kai nepageidaujamo elgesio pagrindinės atsiradimo priežastys yra žema savivertė bei konkurencija tarp vaikų.

Humoras. Taip suaugęs parodo, jog neišsigando agresyvaus vaiko elgesio. Tuomet vaikui sumažėja nerimas, baimė, kaltės jausmas. Tinkamiausia tai taikyti, kai vaikas savo elgesiu tarsi kviečia kovoti. *Svarbu nemenkinti vaiko savo juokais.*

Padrašinimas ir pagalba. Efektyvu vaiką padrašinti, kai jis negali pasiekti savo tikslo (pvz., jau ne pirmą sykį nesiseka jam išspręsti uždavinio, Jūs drašinate-„pabandyk dar kartą“). Nesėkmės atveju jam padėkite. Tik nepersistenkite, nes vaikas gali prie to priprasti ir neišmoks susidoroti su sudėtingomis situacijomis.

Interpretacijos. Suaugusieji vaikui padeda susivokti realioje situacijoje ir paaiškina, kaip su esama situacija siejasi jo elgesys, jausmai ir norai.

Įtraukimas į kitą veiklą. Tai ypač tinka mažiems vaikams konflikto atveju, kuomet jam pasiūloma įdomesnė veikla.

Sąmoningas ignoravimas. Kai vaiko elgesys demonstracinio pobūdžio, tada sąmoningai nekreipiamas dėmesys į netinkamo elgesio pasireiškimus. Svarbu sau išsiskirti, kokį elgesį galima ignoruoti, o kokio – ne.

Bausmės ir nuobaudos. Jos bus efektyvios tada, kai vaikas jausis taip nemaloniai, kad supyks ir supras, jog jo paties elgesys iššaukė bausmę.

Reikalingas perspėjimas vaikui apie galimas bausmes, kad vaikas pats priimtų sprendimą. Ir jei jau skyrėte bausmę, tai turite ją būtinai realizuoti, kitaip vaikas Jumis manipuluos vėl ir vėl.

Bendraudami su vaikais dažniau naudokite „Aš - išsakymo“ techniką:

„**Aš - išsakymas**“ – tai būdas, kurio pagalba suaugęs praneša vaikui apie savo jausmus ir neigiamus pergyvenimus, o ne apie jį ir jo elgesį, kuris iššaukė tą pergyvenimą (priešingai nuo „Tu - išsakymo“).

Pvz.: *vaikas kalbasi pamokoje, o Jūs aiškinate naują temą.*

Mokytojas („Tu - išsakymas“): „Tu gali užsičiaupti galų gale? Tu man trukdai. Baik kalbėti.“

„Aš - išsakymas“: „Kada kalbiesi pamokos aiškinimo metu, man sunku kalbėti, aš susinervinu ir nuo to man dar sudėtingiau. Prašau, baik kalbėti.“

„**Aš - išsakymas**“ pokalbyje su vaiku užima poziciją „lygūs“, vietoje pozicijos – „iš aukštai“.

„**Tu - išsakymas**“ turi savyje neigiamą kito žmogaus vertinimą, dažnai net kaltinimą. Po „tu - išsakymo“ tėvas ar pedagogas dažnai naudoja įsakymą ar grasinimą. Pvz., Galų gale ruošk pamokas!

Tai gali sukelti pasipriešinimą ir protestą.

Kiekvienas vaikas yra unikalus, visos situacijos yra skirtingos ir tikrai nėra vieningo „recepto“, kaip elgtis su agresyviais vaikais.

Rekomendacijas siūloma taikyti kūrybiškai ir kiekvienam vaikui individualiai.

Pasvalio r. sav. Pedagoginė psichologinė tarnyba pasiruošusi bendradarbiauti su Jumis.

Laukiame Jūsų šiuo adresu:

Sodų g. 21, Pasvalys

Tel. (8 451) 34 284

El. p. simona.vaiciunaite@gmail.com

.....
Kita pagalba:

Vaikų linija: 8 800 11111

Kasdien nuo 11 val. iki 21 val.

Jaunimo linija: 8 800 28888

Kasdien nuo 16 val. iki 07 val.,

savaitgaliais – visą parą.

Pagalba internetu:

Vaikų linija – www.vaikulinija.lt

Jaunimo linija – www.jpcc.lt
.....

Naudota ir rekomenduojama literatūra:

- V. Oaklander „Langas į vaiko pasaulį“, 2007.
- V. Blažys „Darbo principai su agresyviais vaikais“, 2001.
- П. Смирнова Agresyvių vaikų psichologinė korekcija (Психологическая коррекция агрессивного поведения детей), 2007.